

УДК 502.5:332.3(477.82)

Рудик Олександр – старший викладач кафедри геодезії, землекористування та кадастру Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Білецький Юрій – кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Павловська Тетяна – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Федчик Аліна – студент 4 курсу географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Сучасна структура землекористування у Волинській області

Відображено результати дослідження структури земельного фонду й особливостей землекористування у Волинській області та в розрізі її адміністративних районів станом на 01.01.2016 р. Розраховано коефіцієнти розораності території та сільськогосподарських угідь, рівень сільськогосподарської освоєності, частку лісовкритих площ, співвідношення природних і господарських угідь. При цьому показники міст обласного підпорядкування враховувалися до відповідних показників тих адміністративних районів, в межах яких вони знаходяться.

Ключові слова: коефіцієнт розораності, лісистість, рівень сільськогосподарської освоєності, розораність сільськогосподарських угідь, структура земельного фонду.

Rudyk O. V., Biletskyi Y. V., Pavlovska T. S., Fedchyk A. P. The Modern Structure of Land Use in Volyn Region. The results of the investigation of the land fund structure and the features of land use in Volyn region in the context of its administrative districts on 01.01.2016 are presented. The coefficients of the cultivating territory and agricultural lands, the level of agricultural development, the share of forest cover areas, the ratio of natural and economic lands are calculated. At the same time the indicators of the cities of regional subordination were taken into account according to the administrative districts within which they are located.

Key words: coefficient of ploughed lands, percentage of forest land, level of the agricultural mastering, percentage of ploughed agricultural lands, structure of the land fund.

Проблема сталого природокористування є спорідненою з проблемою комфортності природних умов життєдіяльності населення і, найчастіше, пов'язана з розбалансованою структурою землекористування. Тому для оптимізації ландшафтно-екологічної організації будь-якої території, у тому числі і Волинської області, необхідні дослідження стану ландшафтів із з'ясуванням територіальної диференціації агрогенної напруженості.

У сучасній (станом на 01.01.2016 р.) структурі землекористування Волині головна роль належить сільськогосподарському виробництву – 53,598 % території земельного фонду відведено під сільськогосподарські землі (рис. 1). В поліських районах ці землі зазвичай не перевищують половину їх площі. У лісостеповій частині області найвища частка сільськогосподарських земель притаманна Луцькому (80,555 %), Рожищенському (80,201 %), Горохівському (79,101 %) районам.

Рис. 1. Структура земельного фонду Волинської області (01.01.2016) (за даними Головного управління держгеокадастру у Волинській області)

Ліси та інші лісовкриті землі перебувають на другому місці у структурі земельних ресурсів області, займаючи третину площі краю. Таку позицію в структурі земельного фонду вони займають у всіх адміністративних районах, крім Луцького (тут 3-є місце), Камінь-Каширського, Любешівського, Маневицького та Шацького (1-е місце).

Третю сходинку в структурі землекористування області займають відкриті заболочені землі. В деяких адміністративних районах цю позицію займають забудовані землі (Ківерцівський), води (Шацький), ліси (Луцький).

Найменшу частку у структурі земельного фонду займають відкриті землі без рослинного покриття або з незначним рослинним покриттям. В адміністративних районах їх частка коливається від 0,1 % до 2,87 %; в області цей показник становить 0,724 %.

Сучасний рівень сільськогосподарської освоєності (відношення площ сільськогосподарських угідь до загальної площі земельного фонду) Волинської області – 52,046 %. Найвищий цей показник у Луцькому, Рожищенському, Горохівському, Іваничівському, Локачинському районах. Розораність сільськогосподарських угідь у Волинській області становить 64,203 %. У лісостепових районах вона перевищує 70 %: Володимир-Волинський район – 73,106 %, Горохівський – 87,222 %, Іваничівський – 80,888 %, Локачинський – 84,473 %, Луцький – 83,052 %.

Коефіцієнт розораності Волинської області складає 33,388 %, що характеризує ситуацію як умовно сприятливу. Найвища (більше 60 %) частка ріллі у структурі земельного фонду притаманна Горохівському, Локачинському і Луцькому районам. Найменш розораними є Шацький, Маневицький, Камінь-Каширський і Любешівський райони (до 20 %), оскільки на їхній території значні площі займають ліси, водноболотні угіддя та поверхневі води.

Співвідношення природних і напівприродних (ліси та інші лісовкриті площі, сіножаті, пасовища, болота, природні водойми) та господарських угідь (всі інші землі) на Волині становить відповідно 60,674 % до 39,326 %, що відповідає оптимальному показнику ландшафтної організації території. Найкраще співвідношення зазначених видів угідь в Любешівському, Любомльському, Маневицькому і Ратнівському. Натомість у Горохівському та Луцькому районах частка природних угідь не перевищує 30 %.

Порівняння отриманих результатів із раніше проведеними дослідженнями в даному напрямку [1–3] дозволяють констатувати, що упродовж 2013–2016 рр. особливих зрушень у структурі земельного фонду Волинської області не відбулося. Мало помітно, але зменшилися коефіцієнт розораності області та коефіцієнт

розораності сільськогосподарських угідь, завдяки чому зросла частка природних і напівприродних угідь краю. Для вирівнювання дисбалансу між орними землями й екологічно стабільними видами угідь (що характерно для лісостепових адміністративних районів області) необхідними є: створення лісонасаджень на низькопродуктивних землях і розширення водо- та полезахисних лісонасаджень; екологічна реабілітація територій гірничо-видобувних регіонів; надання статусу складових перспективної екомережі полезахисним лісосмугам, ділянкам витoku річок, водно-болотним масивам, землям під ярами, пісками, кам'янистими розсипами, водою, а також луками, сіножатями, пасовищами, лісами.

Список використаних джерел: 1. Павловська Т. С. Геоecологічна діагностика територіальної структури землекористування у Волинській області / Т. С. Павловська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Географія. – Т. : СМП „Тайп” – № 1 (вип. 36). – 2014. – С. 223–231. 2. Павловська Т. С. Структура земельних угідь в ландшафтно-ecологічній організації території Волинської області / Т. С. Павловська // Геополітика і екогеодинаміка регіонів. – 2014.– Т. 10. – Вып. 2. – С. 697–704. 3. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області : колективна монографія / В. О. Фесюк, С. О. Пугач, А. М. Слащук [та ін.]; за ред. В. О. Фесюка. – Київ, ТОВ „Підприємство ВІ ЕН ЕЙ”: 2016. – 316 с.

УДК 911

Стельмащук Валентин – студент 4 курсу географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Вакулук Лариса – старший викладач, кафедри геодезії, землевпорядкування та кадастру Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Земельні ресурси Волинської області та їх екологічний стан

Розглянуто проблеми сільськогосподарського використання земельних ресурсів у Волинській області. Досліджено стан землекористування та його екологічний вплив на деградацію земель. Описано підходи до екологічного оцінювання стану земельних ресурсів, їх збереження та використання.

Ключові слова: земельні ресурси, землекористування, екологічний стан, деградація.

Stelmashchuk V., Vakulyuk L. Land Resources of the Volyn Region and Their Ecological Status. The problems of agricultural use of land resources in the Volyn region are considered. The state of land use and its ecological influence on land degradation are investigated. The approaches to environmental assessment of the state of land resources for their conservation and use are described.

Key words: land resources, land use, ecological status, degradation.

На сьогоднішній день перед землекористувачами та землевласниками Волинської області постає питання організаційного характеру, яке передбачає відновлення і збереження родючості ґрунтів, припинення процесів їх деградації, збільшення ефективного сільськогосподарського виробництва за рахунок належного та раціонального землекористування і землеволодіння [1].